

Referințe bibliografice:

1. Budevici-Puiu, L. (2016). Management și drept sportiv. Chișinău: Ed. Valinex. 348p.
2. Nicolescu, O. (1991). Management și marketing. În: Revista Tribuna Economică, Vol. (I și II). București.
3. Opreșan, V. (2002). Marketing și comunicare în sport. București: Uranus. 431 p.
4. Opreșan, V., Pop, N. Al. (2001). Politica de comunicare în marketing sportiv. București: A.S.E.
5. Voicu, A.V. (2010). Elemente de Legislație, Management și Marketing în legătură cu organizațiile sportive și activitățile acestora. Suport de curs. Cluj-Napoca: FEFS.

<https://doi.org/10.52449.soh22.02>

DIMENSIUNEA NORMATIVĂ A VIOLENȚEI MANIFESTATĂ ÎN COMPETIȚIILE SPORTIVE

Budevici-Puiu Liliana¹, dr., prof.univ.

<https://orcid.org/0000-0001-7170-2016>

Ruslan Berzoi², vicepreședinte

¹Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

²Federația Moldovenească de Fotbal

Abstract. *The article addresses the issue of regulating the manifestations of violence in sports at the international level, being proved the need to adopt the specialized legislation in the Republic of Moldova for the successful resolution of the contravention / criminal cases committed on this occasion. At present, sport fulfills a variety of functions, extremely useful from a social point of view, being largely focused on the competition between the participants. It should also be noted that each type of competition is based on aggression to some extent, which is especially noticeable in those sporting events where there is a direct confrontation of rivals (for example, football, judo, boxing, free wrestling, rugby etc.). Sport is the only form of activity in which violence is allowed "in a civilized way" in the contemporary world. Therefore, in order to understand the violence involved in sports, we must not only refer to the forms of interpersonal aggression on the sports field, but also to the mentality involved in the particular form that organized sport in contemporary society. Conflicts arise in all areas of social life, and many of them can turn into aggressive behaviors. The presence of aggression in these cases is confirmed by numerous rules that try to limit it to a minimum. However, sports are dominated by athletes whose aggressive behaviors are stimulated by the use of doping substances in sports competitions in order to obtain favorable and advantageous results. In this context, sports, athletes can generate certain concrete situations of manifestation of an inappropriate ethics reflected by: doping; pressure on the expected sports result; marketing - sport becomes a commodity; hooliganism manifested by fans and spectators of sports competitions; corruption and manipulation in sports; depersonalization of the athlete, which in fact becomes a commodity; politicization - sport becomes an instrument of political struggle; deviation from the principles of "fair play" in favor of pragmatism; racism; unethical behavior of sports champions, especially professionals; negative effects on the health of the performance athlete, even from an early age; frequent abuse of anabolic steroids among athletes, etc.*

Keywords: *violence, sports competitions, ethics, conflict.*

Introducere. Sportul este parte integrantă din cultura fiecărei națiuni, însă cu toate acestea, prin exercitarea sa, pot fi identificate comportamente ale sportivilor, suporterilor, antrenorilor manifestate prin violență și agresivitate. Sportul este, probabil, singura activitate

umană (cu excepția războaielor) în care actele de agresivitate interpersonală au ajuns să fie tolerate și chiar aclamate cu entuziasm de anumite categorii ale populației.

Conform definiției prezentată în Dictionarul Explicativ al Limbii Române, violența reprezintă atât „insușirea, caracterul a ceea ce este violent”, precum și „putere mare”, „lipsă de stăpânire în vorbe sau în fapte”. Reflectată, prin comportament neadecvat, întrebuintarea forței brutale constituie o încălcare a ordinii legale. Pe de altă parte, sportul este explicat ca fiind un complex de exerciții fizice și de jocuri practicate în mod metodic, cu scopul de a dezvolta, de a întări și de a educa voința, curajul, inițiativa și disciplina. Rolul important al sportului în societatea europeană și caracterul său specific au fost recunoscute, în decembrie 2000, prin Declarația Consiliului European privind caracteristicile sale specifice și funcția socială pe care o are în Europa, acestea fiind elemente ce trebuie luate în considerare la aplicarea politicilor comune („Declarația de la Nisa”). Sportul reprezintă un fenomen social și economic în continuă dezvoltare, cu o contribuție importantă la obiectivele strategice ale Uniunii Europene, dacă facem trimitere la valorile supreme de solidaritate și prosperitate. Sportul generează și alte valori importante, precum: spiritul de echipă, toleranța și fair-play-ul, contribuind astfel, la dezvoltarea și împlinirea personală. Cu toate acestea, sportul se confruntă cu pericole și provocări nou apărute în societatea europeană, precum presiunea comercială, exploatarea tinerilor sportivi, dopajul, rasismul, violența, corupția și spălarea banilor. În sistemul Națiunilor Unite, sportul este văzut ca un fenomen important ce contribuie la dezvoltarea durabilă, ce consolidează capacitatea și creează oportunități pentru generația tânără. Noțiunea de participare este centrală pentru conceptul de sport și pentru dezvoltare, fiind un element cheie în integrarea sa la realizarea obiectivelor principale de dezvoltare, de pace și educație.

Metodologia cercetării: analiza literaturii de specialitate, studierea actelor normative naționale / internaționale ce reglementează violența și ieșirile necontrolate ale spectatorilor cu ocazia manifestărilor sportive; observația, abstractizarea.

Rezultate și discuții

În ultimii ani, violența în sport (atât în teren, cât și în afara lui), poate fi identificată inclusiv asupra minorilor, care a ajuns să fie percepută ca o problemă socială. În multe state au fost înființate comisii speciale, care investighează fenomenul, iar agresorii sunt judecați conform legii penale. Carta Europeană a Sportului și Codul Eticii Sportive au reglementat fenomenul violenței în sport și impactul negativ al acestuia. Astfel, potrivit acestor acte normative, orice practică ce poate aduce atingere integrității fizice, psihice sau intelectuale participanților la antrenamente sau competiții este interzisă; dopajul este interzis în orice formă, la toate nivelurile; orice hărțuire fizică, morală, profesională sau sexuală fiind, de asemenea, interzisă. La punctul 2.6 din Carta Europeană a Sportului este stipulat ca obiectiv: “consolidarea activităților de prevenire și combatere a rasismului și violenței”. Prin aceasta este interzisă violența în timpul evenimentelor sportive, în mod special pe stadioanele de fotbal, care de altfel, rămâne o problemă îngrijorătoare, ce poate îmbrăca diverse forme

(problemă ce a depășit limitele stadioanelor, cuprinzând și zonele orășenești). Astfel, Comisia Europeană s-a angajat să contribuie la prevenirea incidentelor prin promovarea și facilitarea dialogului cu statele membre, inclusiv cu organizațiile internaționale (ex. Consiliul Europei), organizațiile sportive, serviciile de ordine publică, precum și cu ceilalți factori implicați (ex. organizațiile de suporter și autoritățile locale). Autoritățile competente în aplicarea legii se pot ocupa de cauzele ce au ca obiect violența manifestată în sport, cu repercursiuni grave asupra integrității fizice sau psihice a persoanelor. Totodată, Comisia încurajează schimbul de bune practici și de informații operaționale cu privire la grupurile de suporter ce prezintă un risc de agresivitate și violență între forțele de poliție și/sau autoritățile din domeniul sportului. În acest context, se recomandă acordarea unei importanțe deosebite formării profesionale a polițiștilor în privința gestionării acțiunilor grupurilor ce pot manifesta acțiuni de huliganism în cadrul competițiilor sportive.

În anul 2017, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 207 pentru ratificarea Convenției europene privind violența și ieșirile necontrolate ale spectatorilor cu ocazia manifestărilor sportive, în special la meciurile de fotbal, adoptată la Strasbourg la 19 august 1985. În scopul prevenirii și stăpânirii violenței și ieșirilor nesportive ale spectatorilor cu ocazia meciurilor de fotbal, părțile s-au angajat ca, în limitele prevederilor lor constituționale, să ia toate măsurile necesare pentru a da curs dispozițiilor prezentei Convenții. Prevederile au fost extinse și asupra altor probe de sport și manifestări sportive, susceptibile de a genera violențe sau ieșiri necontrolate din partea spectatorilor, cu luarea în considerare a exigențelor specifice solicitate în cadrul acestor evenimente.

Violența apărut în simbioză cu lumea criminalității. Băieții din zone periferice ceau crescut pe stradă au „căpătat un talent pentru jaf și alte infracțiuni”. În același timp, mulți dintre ei au învățat să practice boxul, luptele libere în sălile de sport, în principal, pentru a le facilita activitatea. Am putea afirma că, de fapt, cunoașterea lumii criminale a avut loc frontal cu identificarea lumii boxului. Ambele lumi s-au aflat într-o strânsă conexiune, completându-se reciproc [3]. Cu toate acestea, senzațiile rămân acei boxeri care nu se implică în niciun scandal, demonstrând un înalt nivel de cultură personală (de exemplu, boxerul canadiano-britanic Lennox Lewis, Muhammad Ali, Evander Holyfield și Vitali Klitschko, fiind cei patru pugiliști, care au reușit să câștige de trei ori campionatul mondial de box la categoria grea).

Ulterior, după ce Ministerul Tineretului și Sportului al Republicii Moldova a semnat la Saint Denis (Republica Franceză), Convenția Consiliului Europei privind abordarea integrată a securității, siguranței și serviciilor la meciurile de fotbal și alte evenimente sportive, au fost operate modificări la Codul Contravențional, fiind introdus Articolul 365³ reglementându-se sancțiuni pentru încălcarea regulilor de comportament al spectatorilor la competiții sportive oficiale, desfășurate în incinta sălilor de sport sau pe stadioane. O altă reglementare, instituită de către Ministerul Tineretului și Sportului din Republica Moldova, a fost adoptarea Codului de etică al sportivului publicat la 16.01.2015. La Articolul 14 al acestui Cod, la capitolul standard cu privire la relațiile umane, se stipulează următoarele reglementări care interzic

violența în sport: „respect și preocupare; evitarea hărțuirii; evitarea abuzului.” De asemenea, Capitolul IV al acestui Cod reglementează prevenirea și combaterea violenței, a dopajului în sport și hărțuirea, fiind astfel sancționate: acțiunile care creează un climat de intimidare, teamă, și ostilitate, considerate ofensatoare pentru orice persoană; comportamentele sexuale și expresiile misogine repetate și ostentative fiind, la rândul lor, forme de hărțuire ce afectează mediul în care trăiește victima, o ofensează, o insultă și o intimidează. Totodată, Art. 25 reglementează prevenirea și combaterea violenței în sport, iar, în acest context, Federațiile sportive naționale, prin organele lor, au promovat măsuri de combatere a violenței în sport la toate nivelurile de pregătire și/sau competiționale. De asemenea, „sportivii, tehnicienii, oficialii și toți participanții la procesul de pregătire și cel competițional vor avea un comportament corespunzător și o atitudine critică, combătând prin mijloace legale orice fenomen de natură a perturba, prin violența sa, acțiunile sportive”.

La cea de-a 133-a Sesiune a Comitetului Internațional Olimpic (CIO) care a avut loc la Buenos Aires, a fost prezentată și adoptată în numele Mișcării Olimpice Declarația privind Drepturile și Responsabilitățile Sportivilor, în subsidiar, această Declarație fiind adoptată de cea de-a 23-a Adunare Generală a Asociației Comitetelor Naționale Olimpice (ANOC). Aceasta Declarație este rezultatul unei inițiative a sportivilor (fiind elaborată de aceștia, pentru ei înșiși) în colaborare cu toate structurile implicate ale Mișcării Olimpice. Declarația conține un set comun de drepturi și responsabilități la care aspiră sportivii din Mișcarea Olimpică și a fost elaborată și distribuită către toți membrii acestei mișcări, în special Comitetului Internațional Olimpic, Federațiilor Internaționale Sportive și Comitetelor Naționale Olimpice, cu scopul ca aceștia să promoveze respectarea acestor drepturi și responsabilități, atât în mediul Olimpic și sportiv, cât și de către autorități și publicul larg.

Legea Republicii Moldova cu privire la cultura fizică și sport, nr.330 din 25.03.1999, la art.2, prevede dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a practica cultura fizică și sportul (inclusiv sportul ca profesie), de a se asocia în organizații cu profil de asanare prin practicarea culturii fizice și sportului, precum și de a participa la dirijarea culturii fizice și sportului.

Acest act normativ, la art. 21 și 23, prevede, în calitate de structuri ale sportului, federațiile naționale sportive și Comitetul Național Olimpic și Sportiv din Republica Moldova, abilitate cu dreptul de a organiza, conduce și administra sportul în baza acestei legi și a altor acte legislative, a unui regulament aprobat de Guvern, precum și a propriilor statute. Articolul 21 alin. (5¹), prevede principalele atribuții ale unei Federații, printre acestea la lit e) regăsim și sarcina de a realiza activități de prevenire și combatere a violenței în sport, de respectare a spiritului de fair-play și a toleranței în activitatea sportivă. De asemenea, prin Regulamentul de activitate al Federațiilor Sportive Naționale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.176 din 15.03.2019, sunt prevăzute la punctul 22 următoarele obligații specifice:

✓ de a respecta Constituția Republicii Moldova, legislația națională, normele de drept internaționale în domeniu, prevederile actelor aprobate de Agenția Mondială Antidoping, ale Comitetului Internațional Olimpic, statutul federației internaționale la care este membru;

✓ de a exercita activități de prevenire și combatere a violenței în sport, în comun cu organele de poliție și de promovare a toleranței în activitatea sportiv.

Astfel, constatăm că Federațiile Sportive Naționale și Comitetul Național Olimpic și Sportiv din Republica Moldova sunt responsabile de reglementarea cadrului normativ, care să stabilească reguli și norme de comportament, de etică și deontologie profesională, care să prevină, să combată și să sancționeze fenomenul violenței în sport. Carta Olimpică stipulează că unul din rolurile și misiunile Comitetului Internațional Olimpic este de a încuraja și sprijini promovarea eticii în sport, buna guvernanta în sport, precum și educarea tineretului prin sport, dedicarea eforturilor pentru a se asigura că, în acest domeniu, trebuie să domnească spiritul de fair-play și violența interzisă. Totodată, punctul 2.5 al Cartei Olimpice prevede obligația Comitetelor Naționale Olimpice de a acționa împotriva oricarei forme de discriminare și de violență în sport. Codul de etică al Comitetului Internațional Olimpic prevede expres, în articolul 1, că: „respectarea principiilor etice universale reprezintă fundamentul olimpismului, iar printre acestea se numără și respingerea tuturor formelor de hărțuire și abuz fizic, profesional sau sexual, de orice vătămare fizică sau psihică”. Statutul Comitetului Național Olimpic și Sportiv al Republicii Moldova (CNOS) stipulează la punctul 2.1 că: “CNOS sprijină și contribuie la dezvoltarea sportului moldovenesc și a Mișcării Olimpice naționale, în concordanță cu prevederile Cartei Olimpice; propagă olimpismul prin programe de formare și educaționale; sprijină activitatea instituțiilor consacrate Educației Olimpice și programele culturale în relație cu Mișcarea Olimpică; acționează împotriva tuturor formelor de discriminare și violență în sport, precum și împotriva utilizării substanțelor și a procedurilor interzise de Codul Mondial Anti-Doping; asigură respectarea Cartei Olimpice, definind, în concordanță cu aceasta, regulile deontologice din sport și veghind asupra aplicării lor”.

Punctul 3.1 al statutului CNOS prevede că: „în conformitate cu scopul și rolul său la nivel național, CNOS sprijină și încurajează inițiativele de promovare a păcii, a eticii sportive, a luptei împotriva dopajului, a protejării mediului înconjurător; se obligă să aplice o conduită nediscriminatorie în domeniu, indiferent de rasă, religie, politică, sex sau alte criterii și acționează pentru combaterea încălcării valorilor morale și împotriva manifestărilor de violență în sport”.

Statutul FIFA prevede la art.2 și 3 obiectivele sale, iar unul din acestea constă în prevenirea oricărei metode sau practici care ar putea pune în pericol integritatea competițiilor și a participanților la ele, sau în urma cărora ar putea surveni situații de abuz asupra fotbalului.

Statutul UEFA la art.2 prevede obiectivul de a organiza și desfășura competiții și concursuri internaționale pentru fiecare tip de fotbal la nivel european, cu respectarea sănătății și integrității fizice a jucătorilor.

Codul de Conduită al Federației Moldovenești de Fotbal, prevede la capitolul 5 că persoanele vizate în prezentul Cod se obligă să nu:

- incite la ură sau violență, să nu aibă un comportament jignitor în cadrul activității sale fotbalistice;
- amenințe cu violență, răfuială sau să intimideze o persoană în legătură cu situațiile, împrejurările, problemele, litigiile și alte acțiuni legate de activitatea fotbalistică a acestuia;
- comită brutalități, lovituri și alte violențe în cadrul activității sale fotbalistice sau legate de aceasta.

De asemenea, Comitetul Executiv al Federației Moldovenești de Fotbal a aprobat și Regulile de conduită a deținătorilor de bilete, spectatorilor, altor vizitatori, oaspeți, invitați și participanți la meciurile de fotbal organizate sau desfășurate sub egida FMF. Aceste reguli reglementează conduita spectatorilor posesori de bilete, inclusiv a altor vizitatori, oaspeți, invitați și participanți la meciurile de fotbal, precum și drepturile și obligațiile lor, atunci când asistă sau sunt prezenți la meciurile de fotbal organizate sau sunt disputate sub egida FMF.

Punctul 3.2. al acestui document prevede următoarele obligații:

- să se respecte cu strictețe ordinea publică, precum și măsurile stabilite de organizator și de forțele de ordine sau de către organele de pază privată;
- să se comporte respectuos față de ceilalți spectatori, organizatorii și participanții la meci, reprezentanții și colaboratorii forțelor de ordine împuterniciți să asigure ordinea publică, securitatea și siguranța în incinta stadionului în timpul meciului;

Punctul 4.1 al acestor reguli interzice:

- săvârșirea faptelor, actelor sau gesturilor obscene, scandarea injuriilor, cuvintelor sau expresiilor jignitoare ori vulgare, precum și alte amenințări cu acte de violență împotriva FMF, FIFA, UEFA, celorlalți spectatori, oficiali, jucători sau a bunurilor acestora, să nu se scandeze refrene injurioase sau defăimătoare;
- să se amenințe reprezentanții și colaboratorii forțelor de ordine, organizației de pază privată, împuterniciți să asigure ordinea publică, securitatea și siguranța în incinta stadionului;
- să provoace sau să participe la scandal sau la acte de violență cauzatoare de suferințe fizice, să scandeze injurii, expresii jignitoare ori vulgare la adresa celorlalți spectatori, a oficialilor sau a jucătorilor;
- să arunce asupra spectatorilor, oficialilor, jucătorilor, forțelor de ordine, altor persoane prezente pe teritoriul stadionului sau în direcția suprafeței de joc cu obiecte de orice fel sau cu obiecte corozive sau care murdăresc.

În cazul încălcării normelor mai sus menționate, organizatorul este în drept să restricționeze accesul la stadion, sau să dispună evacuarea din incinta stadionului a deținătorilor fără restituirea prețului suportat la achiziționarea biletelor (fără a primi despăgubire sau careva recompense) și, după caz, în funcție de gravitatea încălcărilor, să solicite atragerea la răspundere disciplinară (conform Statutului, Codului Disciplinar și altor

coduri sau regulamente ale FMF.), la răspundere civilă, contravențională sau penală (conform legislației în vigoare a Republicii Moldova) a persoanelor vinovate.

În anul 2018, în Republica Moldova a existat o tentativă a Parlamentului de a aproba un proiect de lege privind regulile de conduită a spectatorilor în cadrul desfășurării competițiilor sportive oficiale, acest proiect a fost votat doar în prima lectură și pînă astăzi soarta acestuia nu este clară. Potrivit autorilor, nu exista un cadru juridic național, care ar determina regulile de conduită a spectatorilor în cadrul desfășurării competițiilor sportive oficiale. Acest proiect implica reglementarea, în premieră, a drepturilor și obligațiilor spectatorilor, a interdicțiilor acestora, precum și a mijloacelor de suport, permise la competițiile sportive oficiale. De asemenea, Art.5 al acestui proiect de lege, prevedea interdicțiile aplicate spectatorilor, în cazul în care, în cadrul desfășurării competițiilor sportive oficiale, nu mențineau ordinea publică, fiind obligați să manifeste un comportament respectuos față de alți spectatori, organizatori și participanți la competițiile sportive oficiale; să nu întreprindă acțiuni care pun în pericol siguranța, viața și sănătatea proprie, precum și siguranța, viața și sănătatea altor persoane aflate la locul desfășurării competiției sau pe teritoriul adiacent acestuia; să nu arunce cu obiecte în spectatori, oficiali sau alți participanți la competiții. Cu părere de rău, Parlamentul Republicii Moldova, pînă în prezent, nu a adoptat un act normativ specific competițiilor sportive, în vederea prevenirii și sancționării actelor de violență în cadrul manifestărilor sportive și nu a instituit un organ care să controleze realizarea politicii de stat în acest domeniu. Astfel, putem constata faptul că, în comparație cu Republica Moldova, Romania a aprobat o serie de reglementări legislative în domeniul vizat și a înființat Comisia Națională de Acțiune împotriva Violenței în Sport, ca organism de reglementare, control și supraveghere, format din reprezentanți ai administrației publice centrale, reprezentanți ai federațiilor sportive naționale, reprezentanți ai ligilor profesioniste și reprezentanți ai direcțiilor pentru tineret și sport județene, respectiv a municipiului București.

Renunțarea la violență constituie un proces sociopsihologic în care o persoană se angajează să renunțe la ideile de extremism violent și de implicare în activități conexe, astfel încât persoana în cauză să nu mai fie expusă la riscul de a deveni participant la acte violente sau să fie implicată în comiterea acestora. Refuzul de a folosi violența sau promovarea utilizării acesteia nu indică întotdeauna o modificare a gradului de aderare la idei radicale sau extremiste. Ea implică o schimbare a comportamentului (o renunțare formală la violență), mai degrabă decât schimbarea convingerilor de bază. Pentru a utiliza sportul într-un mod eficient în contextul prevenirii violenței și agresivității, este important să ne asigurăm că programele și activitățile sportive pot contribui la:

- ✓ distragerea atenției tinerilor de la criminalitate și de la un comportament ilegal sau agresiv, prin crearea unor oportunități și servicii;
- ✓ atingerea unor obiective sociale specifice și obținerea unor rezultate pozitive în dezvoltarea personală (colaborarea cu tinerii profesioniști și aplicarea educației sportive pot

crea oportunități de insuflare la tineri a comportamentelor și atitudinilor prosociale și a abilităților de viață care îi fac mai rezistenți în plan ideologic;

- ✓ eliminarea prin sport a tentațiilor de violență și criminalitate.

Cauzele fundamentale ale violenței și agresivității în manifestările sportive pot include, de asemenea, percepția inegalității sociale, intoleranța, problemele de sănătate mintală și divizarea comunităților și a grupurilor în anumite categorii. Tinerii pot fi implicați activ în mișcările violente din cadrul evenimentelor sportive prin intermediul altor persoane ce utilizează metode de manipulare direcționată sau de socializare, adesea facilitate de factori personali, emoționali sau psihologici, cum ar fi incertitudinea, căutarea identității și a respectului, abuzurile. Prin urmare, este important să recunoaștem complexitatea mediului operațional în care programele de prevenire trebuie implementate pentru a desfășura în siguranță evenimentele sportive planificate. Astfel, este necesar să existe informații cu referire la context și condițiile de organizare, precum și de a fi studiat mediul sociocultural în care se va desfășura. Concentrarea factorilor de decizie, a organizatorilor de evenimente sportive, pe măsuri de prevenire, ar trebui să se identifice cu elementele și cauzele fundamentale ce ar putea genera violențe și agresiuni, riscurile și semnele specifice factorilor generatori de agresiune, astfel încât să se poată contribui la dezvoltarea de practici eficiente în asigurarea siguranței și a stabilirii măsurilor de intervenție după caz.

Tinerii pot fi mai vulnerabili la acțiuni violente, însă să nu uităm că trebuie să se acorde o mare importanță recunoașterii faptului că aceștia sunt catalizatori ai schimbării constructive, capabili să aducă contribuții semnificative, în calitate de membri valoroși ai societății. Acest deziderat poate fi realizat prin aplicarea unui model de dezvoltare bazat pe puncte forte care se concentrează pe consolidarea oportunităților, mai degrabă decât pe corectarea punctelor slabe, eliminarea amenințărilor. Un număr tot mai mare de cercetători fac apel la dezvoltarea pozitivă a tinerilor și la ocuparea unui loc central al tinerilor în transformarea socială a societății. Prin urmare, baza conceptuală pentru angajamentul tinerilor ar trebui să ia în considerare nu numai abilitățile și nevoile tinerilor în materie de protecție și prevenire, ci și împuternicirea drepturilor și oportunităților lor de a-și realiza potențialul. Organizația Națiunilor Unite recunoaște rolul central al tinerilor în contextul și procesul de prevenire a violenței „Tinerii sunt deja în centrul acestui fenomen, fie ca ținte ale recrutării, victime ale violenței, excluziei și represiei, fie ca și constructori ai păcii și în calitate de activiști în fruntea eforturilor de prevenire a extremismului violent”. Organizația Națiunilor Unite răspunde la acest deziderat, concentrându-se pe construirea de parteneriate cu tinerii pentru dezvoltarea și implicarea lor constructive. De asemenea, pentru a asigura prevenirea eficientă a violenței și întărirea coeziunii sociale este extrem de important să se acorde suportul necesar tinerilor din diferite categorii ale populației. Prevenirea criminalității, inclusiv a violenței, necesită promovarea incluziunii și a coeziunii sociale, iar sportul poate juca un rol unic în acest sens prin:

✓ construirea capitalului social și prin contribuția la mobilizarea comunităților și la promovarea coeziunii sociale și a solidarității;

✓ servirea ca instrument pentru depășirea conflictelor și a tensiunilor sociale pentru a se consolida o cultură a păcii, toleranței și înțelegerii reciproce prin reunirea oamenilor din diferite țări, culturi și religii;

✓ considerarea sportului ca un mijloc puternic de comunicare și construire de punți între comunitățile aflate în conflict;

✓ atribuirea sportului a calității speciale ce poate contribui la obiectivele non-sportive, inclusiv la incluziunea și coeziunea socială. Aceste calități ale sportului pot include: depășirea barierelor naționale, culturale, sociale, economice și politice prin popularitatea sportivă universală; îndeplinirea funcției de a asigura comunicații eficiente datorită capacității sale de a servi ca o platformă globală de comunicare; crearea de rețele în rândul tinerilor și extinderea rețelelor sociale, deoarece sportul este, în esență, un proces social care unește sportivii, echipele, antrenorii, voluntarii și spectatorii; motivarea oamenilor inspirați de sport pentru a-și dezvolta și demonstra forțele și abilitățile umane de care dispun la un anumit moment dat.

În **concluzie** putem menționa că sportul insuflă valori umane importante și poate fi folosit ca instrument de promovare a regulilor și a respectului față de ceilalți prin construirea lucrului în echipă, a dezvoltării sentimentului de apartenență la comunitate, încurajând toleranța, respectul pentru diversitate, ospitalitate și empatie. În acest sens, sportul poate servi și ca o platformă eficientă pentru combaterea ideologiilor care dau naștere manifestărilor violente sau pentru crearea condițiilor ideale pentru învățare, socializare și implicare a tinerilor în viața publică într-o direcție pozitivă. În același timp, ar trebui să se înțeleagă clar că sportul și programele conexe pentru prevenirea violenței și a criminalității pot fi eficiente numai dacă sunt utilizate ca parte a unui set holistic de inițiative bazate pe cunoaștere, care vizează eliminarea și schimbarea atitudinilor ce pot genera comportamentul neadecvat, asigurarea unui suport pentru depășirea prejudecăților și pentru a inspira oamenii, a-i face să reziste la discriminări generatoare de conflicte. Republica Moldova a ratificat mai multe Convenții în domeniul prevenirii și combaterii violenței în sport, având obligația de a executa toate diligențele asumate, de a elabora și adopta la nivel național reglementările specifice acestui domeniu, de a institui mecanisme clare și eficiente de realizare a acestor obiective, cu stabilirea măsurilor și acțiunilor de prevenire, combatere și sancționare a celor care încalcă drepturile entităților sportive și comunității sportive de a fi protejați contra oricăror violențe nesancționate sau ilegale în sport.

Referințe bibliografice:

1. Budevici-Puiu, L. (2020). *Drept sportiv. Ghid metodologic*. Chișinău: Ed. Valinex. 320 p.
2. Epuran, M. (1990). *Modelarea conduitei sportive*. București: Sport-Turism.
3. Leniarski, R. (2005). *Brudny boks*. Gazeta Wyborcza, no 122, p. 23-24.

Acte normative naționale și internaționale

1. Legea cu privire la cultura fizică și sport nr. 330-XIV din 25.03.99, Monitorul Oficial 83-86/399
2. H.G.Nr. 176 din 15-03-2019 cu privire la aprobarea Regulamentului de activitatea federațiilor sportive naționale
3. Codul de conduită al FMF, (2020)
4. Codul disciplinar al FMF, (2020)
5. Carta Olimpică
6. Statutul UEFA, (2017)
7. Statutul FIFA, (2018)
8. Statutul CNOS, (2018)

<https://doi.org/10.52449.soh22.03>

PREGĂTIREA SPORTIVĂ A ELEVILOR PRIN ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULARE

Bujor Ovidiu¹, doctorand

Grimalschi Teodor², dr., prof.univ.

^{1,2}Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

***Abstract.** The students sports training in extracurricular activity must create the habit of recognizing the interests to learn, that sports practice can aim at very different objectives: harmonious and multilateral development, bio-psycho-motor skills to regulate the body's energy peculiarities, lifestyle healthy, capitalizing on sports forces, sports training and education, etc. The field of sports teaching / training represents the reference capacity of a pedagogical activity, in the form of a complex process that includes the improvement of basic motor qualities, ensuring an ever-increasing fund of sports knowledge and skills, raising physical, functional, mental and sports performance.*

The crystallization of the need for extracurricular sports activity was achieved by creating a specific research through the method of sociological survey of specialists in the researched field. The opinions of the teachers about the curricular contents in the sports training of the students in the extracurricular activity are presented in the results of the scientific research.

***Keywords:** training field, pre-university students, extracurricular activity, sociological survey, sports training, physical education curriculum.*

Introducere. Diversificarea procesului de învățământ este o problemă importantă în orientarea modernă a școlii. Această diversificare favorizează cuprinderea, în curriculumurile școlare, a unei cantități sporite de informații în scopul unei instruirii complexe, creând, implicit, premise optime pentru dezvoltarea capacităților sportiv-intelectuale ale elevilor.

În aceste circumstanțe, activitatea conform orarului reprezintă un cadru organizatoric, activitățile extracurriculare, în toată diversitatea lor, sunt chemate să contribuie la pregătirea/instruirea sportivă, având în vedere valoarea lor supremă instructiv-formativă deosebită recunoscută în cadrul antrenamentului sportiv școlar, foarte important pentru formarea sportivă.